

ABSTRAK

Program Legislasi Nasional (Prolegnas), memuat tiga aspek penting yang harus dijadikan analisis yakni : aspek filosofis, aspek sosiologis dan aspek yuridis. Mahfud MD mengemukakan, politik hukum adalah kebijakan hukum (*Legal Policy*) yang akan atau telah dilaksanakan secara nasional oleh pemerintah. Kebijakan resmi yang akan diberlakukan, baik dengan pembuatan hukum baru maupun dengan penggantian hukum lama, dalam rangka mencapai tujuan negara, termasuk kebijakan di bidang perkawinan. Dalam hal ini, pengaturan masalah batas usia minimal perkawinan. Karena keluarga adalah unit terkecil dari masyarakat yang terdiri atas kepala keluarga dan beberapa orang yang kumpul dan tinggal di suatu tempat di bawah satu atap dalam keadaan saling ketergantungan.

Jenis penelitian ini adalah penelitian hukum normatif, Tujuan penelitian ini adalah untuk menjelaskan analisis politik hukum pengaturan batas usia minimal perkawinan pada revisi Undang-Undang Nomor 1 Tahun 1974 tentang Perkawinan dalam perspektif masalah mursalah. Penelitian ini menggunakan metode kajian kepustakaan (*library research*) yang bersifat kualitatif, yakni penelitian yang sumber datanya berasal dari literatur kepustakaan. Data kualitatif ini didasarkan pada isi atau mutu suatu fakta, seperti data-data dan penjelasan secara tersurat yang berdasarkan bahan hukum primer, bahan hukum sekunder dan bahan hukum tersier yang bersumber dari UUD 1945, UU Nomor 1 Tahun 1974 dan UU Nomor 16 Tahun 2019 tentang perkawinan, serta bahan hukum lainnya yang relevan.

Hasil Penelitian ini menunjukkan bahwa Politik hukum pengaturan batas usia minimal perkawinan pada revisi Undang-Undang Nomor 1 Tahun 1974, pembahasannya sangatlah dinamis, dari 10 fraksi yang ada di DPR, hanya Fraksi PKS dan PPP yang masih bertahan pendapatnya 18 Tahun untuk Usia minimal perkawinan bagi perempuan, sedangkan 8 fraksi lainnya sepakat 19 tahun untuk usia masing-masing calon pengantin pria dan wanita yang akan melangsungkan perkawinan. Pengaturan batas usia minimal perkawinan dalam persektif masalah mursalah, adalah suatu keharusan seiring perkembangan zaman. Begitu pula pemberian dispensasi kawin adalah permasalahan yang multidimensi. Dalam menetapkan putusan perkara tentang permohonan dispensasi ini, Pengadilan Agama harus mempertimbangkan dari berbagai aspek, mulai dari syar'i, psikologis, sosiologis, yuridis dan kesehatan. Pemberian dispensasi harus dipastikan bahwa tidak bertentangan dengan tujuan syariat Islam (*maqasidu al-syari'ah*), dalam rangka menjaga keselamatan keturunan (*hifzhu al-nasl*) berada pada tingkatan *al-daruriyyah* atau minimal pada tingkatan *al-hajiyah*, dengan memperhatikan keselamatan jiwa bagi mereka yang terikat pernikahan (*hifzhu al-nafs*) serta memperhatikan keberlanjutan pendidikan bagi anak yang diberi dispensasi kawin (*hifzhu al-aql*).

Kata Kunci : Politik Hukum, Perkawinan

ابسترك

فروگرم لکسلاسي ناسيونل (فرولکنس)، مموات تيڭ اسقىك قىتىغ يېڭ هاروس دجادىكىن انالىسىس يعنى: اسقىك فيلوسوفس، اسقىك سوسىولوگس دان اسقىك يورىدىس- مەفود مد مۇمۇكاكىن، ۋولىتىك حکوم اداله كېيىجاكىن حکوم (لكل ۋولچى) يېڭ اكن اتاو تله دلقسناناكىن سچارا ناسيونل اولىيە ۋەرىيەتە كېيىجاكىن رسمي يېڭ اكن دىبىر لاكۆك، باعىق دەن ۋەبواتن حکوم بارو ماۋۇن دەن ۋەختىن حکوم لاما، دالم راغك منچاقاي توجوان نىڭارا، ترماسوق كېيىجاكىن دىبىغ ۋەركاۋىنن. دالم حال اين، ۋەغاتورن مسئلە باتس اوسيا مېنیمەل ۋەركاۋىنن. كارنا كلوارك اداله اوئىتىت ترکچىل درى مشاركت يېڭ تردىريي اتس كەلا كلوارك دان بېراۋەت اورۇغ يېڭ كومقۇل دان تىغىل د سواتو تەفت د باوه ساتو اتف دالم كاداۇن سالىغ گەتكەنۇن.

جىنىش ۋەلىتىن اين اداله ۋەلىتىن حکوم نورماتىف، توجوان ۋەلىتىن اين اداله اوئىتوق منجلىكىن انالىسىس ۋولىتىك حکوم ۋەغاتورن باتس اوسيا مېنیمەل ۋەركاۋىنن ۋە رۈيىسى اوندۇغ-وندۇغ نومور ۱ تاهون ۱۹۷۴ تىنچ ۋەركاۋىنن دالم ۋەرسىقىتىف مىسلاھە مورسالە. ۋەلىتىن اين مەڭكۈنەن مېتودى كاجىن كەۋستاكاءن (لېرىرى رىرسچە) يېڭ برصفە كوالىتاتىف، يعنى ۋەلىتىن يېڭ سومېر داتاش براصل درى ليتراتور كەۋستاكاءن. داتا كوالىتاتىف اين دىداسىرەن ۋە اىپسى اتاو موتو سواتو فكتا، سەرتىي دات- داتا دان ۋەجلەس سچارا ترسورت يېڭ بىرداسرەن باهەن حکوم ۋەرىمېر، باهەن حکوم سېكۈندەر دان باهەن حکوم ترسىر يېڭ بىرسومېر درى اوود ۱۹۴۵، اوندۇغ-وندۇغ نومور ۱ تاهون ۱۹۷۴ دان اوندۇغ-وندۇغ نومور ۱۶ تاهون ۲۰۱۹ تىنچ ۋەركاۋىنن، سرتا باهەن حکوم لاءەن يېڭ رىلۇن.

حاصىل ۋەلىتىن اين منونجوقىن بەھا ۋولىتىك حکوم ۋەغاتورن باتس اوسيا مېنیمەل ۋەركاۋىنن ۋە رۈيىسى اوندۇغ-وندۇغ نومور ۱ تاهون ۱۹۷۴، ۋەباھاسىنىڭ ساغتىلە دىنامىس، درى ۱۰ فرکس يېڭ اد د يوان ۋەرواکىلەن رعىيە، هاش فرکس PKS دان PPP يېڭ ماسىيە بىرتاھن ۋەداقىش ۱۸ تاهون اوئىتوق اوسيا مېنیمەل ۋەركاۋىنن باڭى ۋەرقۇوان، سەدۇڭكەن ۸ فرکس لاءەن سەقاكت ۱۹ تاهون اوئىتوق اوسيا ماسىيە- ماسىيە چالون ۋەختىن ۋەريا دان وانىتا يېڭ اكن مەلسۇغۇن ۋەركاۋىنن. ۋەغاتورن باتس اوسيا مېنیمەل ۋەركاۋىنن دالم ۋەرسىكىف مىسلاھە مورسالە، اداله سواتو كەھاروون سأىرىغ- سأىرىغ ۋەركىمېغۇن زمان. بېكىتۇ ۋولا ۋەمىرىان دىسقىسسى كاۋىن اداله ۋەرمىلەن يېڭ مولتىدىمىنسى. دالم مەنۋەن ۋەتونسون ۋەركارا تىنچ ۋەرمۇھونن دىسقىسسى اين، ۋەدادىلەن اڭام هاروس مەقرىتىمېغۇن درى بىر باڭىي اسقىك، مولاءيى درى شەرىعە، قىسىكولوگس، سوسىولوگس، يورىدىس دان كىسەتەن. ۋەمىرىان دىسقىسسى هاروس دەشتىكىن بەھا تىدق بىر تىنچ دەن توجوان شەرىعە إسلام (ماقاصلەت شەرىعە)، دالم راغك منجاڭ كىسلامتن كتۇرونن (حەفظ النسل) بىراد ۋە دەشكەن الضرورىيە اتاو مېنیمەل ۋە تىغىتىن الهاجىيە، دەن مەقرەتىكىن كىسلامتن جىوا باڭى مەرىك يېڭ ترايىكت ۋەنكاھن (حەفظ النفس) سرتا مەقرەتىكىن كېرلەنجوتىن قىدىدىقىن باڭى انق يېڭ بىرى دىسقىسسى كاۋىن (حەفظ العقل).

كات كونچى: ۋولىتىك حکوم، ۋەركاۋىنن

ABSTRACT

The National Legislation Program (Prolegnas), contains three important aspects that must be analyzed, namely: philosophical aspects, sociological aspects and juridical aspects. Mahfud MD argued, legal politics is a legal policy (Legal Policy) that will be or has been implemented nationally by the government. Official policies that will be enacted, both by making new laws and by replacing old laws, in order to achieve state goals, including policies in the field of marriage. In this case, setting the minimum age limit for marriage. Because the family is the smallest unit of society consisting of the head of the family and several people who gather and live in one place under one roof in a state of interdependence.

This type of research is normative legal research. The purpose of this research is to explain the political analysis of the law setting the minimum age limit for marriage in the revision of Law Number 1 of 1974 concerning Marriage in the perspective of maslahah mursalah. This study uses a qualitative library research method, namely research whose data sources come from the literature. This qualitative data is based on the content or quality of a fact, such as data and explicit explanations based on primary legal materials, secondary legal materials and tertiary legal materials sourced from the 1945 Constitution, Law Number 1 of 1974 and Law Number 16 of 2019 concerning marriage, as well as other relevant legal materials.

The results of this study indicate that the legal politics of setting the minimum age limit for marriage in the revision of Law Number 1 of 1974, the discussion is very dynamic, of the 10 factions in the DPR, only the PKS and PPP factions still hold their opinion of 18 years for the minimum age of marriage for women, while the other 8 factions agreed to be 19 years old for the age of each prospective groom and bride who will get married. Setting the minimum age limit for marriage in the perspective of *maslahah mursalah*, is a must along with the times. Likewise, the granting of marriage dispensation is a multidimensional problem. In determining the case decision regarding this dispensation application, the Religious Courts must consider various aspects, ranging from *syar'i*, psychological, sociological, juridical and health. The granting of dispensation must be ensured that it does not conflict with the objectives of Islamic law (*maqasidu al-syari'ah*), in order to maintain the safety of offspring (*hifzhu al-nasl*) at the *al-daruriyyah* level or at least at the *al-hajiyah* level, with due regard to the safety of the soul for those who are bound by marriage (*hifzhu al-nafs*) and pay attention to the continuity of education for children who are given a marriage dispensation (*hifzhu al-'aql*).

Keywords: Legal Politics, Marriage.